

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fera de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Extranger, 5

TRAJES D' ISTIU

—Diu que aquest any las robas de las senyoras serán molt clares.
—Molt. Y las modistas que cobrin, encara ho serán més.

CRONICA

Juan José 'ns ha fet guiar una porció de mesos. No se si 'l pare que 'l vá engendrar ó 'l Sr. Mario que vá apadrinarlo, ó tots dos á la vegada de perfecte acort, li tenian privat venirnos á visitar.

—A Barcelona 'm demanan ab molta insistencia—deya á cada punt en *Juan José*, durant lo passat hivern, quan totas las companyias dramáticas desitjosas de aumentar la fama del bon mosso, li obrían els brassos.

Pero en Mario l' agafava per un bras y en Dicenta per l' altre, y li deyan:

—Tingas calma y no t' impacientis.... Ja hi anirás á Barcelona; pero no pas per ara.... Hi anirás al istiu; nosaltres t' acompanyarem.... ¿Estás content?

De bona ó de mala gana tingué d' esperar lo mes de juny per fer lo viatge á la capital de Catalunya en la forma que havían determinat els que disposan d' ell, del seu bon nom y dels seus interessos.

Per cert que quan se preparava per presentarse davant del públich en l' escenari del *Teatro Lírich*, passá un mal rato, perque avants del tant esperat drama ocorregué de repent una tragedia inesperada, ab l' esclat de la bomba del carrer de Cambis nous.

No hi hagué empresari que no 's tornés groch com la cera. La bomba del Liceo produhí desastrosos efectes en la vida teatral de Barcelona: las empresas passaren un any terrible.... ¡Si 's tornarà á reproduhir aquell pánich que allunyava al públich dels teatros, de tal manera, que moltes personas, ni de franch haurían assistit á la funció mes atractiva!....

Juan José temía ademés que á algú no li dongués la gana de pendre'l per anarquista. Ell es un treballador que renyeix ab l' amo.... y avuy aixó pot despertar algunas suspicacias. Bé es veritat que la causa del odi que concebeix l' apassionat obrer pel seu principal no es una qüestió de treball ni de diferencia de classe, sino una passió amorosa contrariada, atormentada, trepitjada, que li fá perdre 'l mon de vista. L' amo li pren la dona, y ell li pren la vida. Aixó no es anarquista; molt al contrari, es molt humana.

Pero.... ¿y si una part del públich s' hagués empenyat en agafar lo rave per las fullas?

*
* *

Tota obra escénica reflecta una imatge en lo mirall del judici públich.... y l' imatge pot sortir deformada, no per defecte de l' obra, sino per imperfecció del mirall.

Un exemple de aquest.... diguémne fenómeno.... l' acabém de veure ab l' obra de 'n Dicenta, que s' ha vist tatxada per algú crítich de *inmoral*.

Causa de la immoralitat: que no siguin casats *Juan José* y Rosa: que no siguin casats Andrés y Antòñuela. Dos parellas que viuen mes ó menos maritalment, sense haver passat per la Iglesia. ¡Quín horror per certs miralls que ab poca cosa s' entelan!

Vamos á veure, siguém complasents: casém á *Juan José* ab Rosa, perque 'ls senyors de la moral no s' esgarriñin. ¿Qué resultarà sempre dintre de la lógica y de la passió, nervi del drama? Una cosa molt senzilla: que Paco, s' enamorarà de la dona de *Juan José*, que l' assediará ab las sevas pretensions, y que ab l' ajuda de la Sra. Isidra y per efecte de la fam y la miseria, al últim lograrà rendirla fentne la seva *querida*. Tindrém, donchs, un cas de adulteri, desenvolupat als ulls del públich, ab las circumstancias mes repugnants.... y ¡visca la moral de aquests Tartufos que aparentan curarho tot colcant en las estátuas unas fullas de parra, que si per alguna cosa

serveixen, es sols per excitar encare mes l' imaginació dels que las contemplan!

Davant de aquest resultat crech que 'ls moralistas rectificaran lo seu primer propósit, deixant bonament que *Juan José* y la seva Rosa visquin á la seva manera.... com á casats de la má esquerra.

—Pero á lo menos—dirán—ja que passém per aixó ¿quina necessitat tenia en Dicenta de no casar al Andrés ab l' Antòñuela?

No hi ha qu' esforsar molt la imaginació pera fer-se cárrech del efecte casulá que ab aquesta combinació senzilla voldrian alcansar los moralistas. En efecte, la parella de Andrés y Antòñuela, unida en santa pau podria formar un contrast molt moral al costat de la parella *Juan José* y Rosa entregada á tots los accidents atzarosos de una vida irregular.... y encare mes si 'l marit de la Antòñuela, en lloch de fer l' apologia de la beguda, recités tot sovint al seu company de taberna alguna homilia encaminada á ensalsar las consoladoras ventatjas de la vida doméstica, santificada pel matrimoni.

Ab aixó y ab que *Juan José* conmogut per las prédicas y l' exemple del seu company, se decidís á casarse també, terminant lo drama en boda, tindriam un' obra, que no es la que ha concebut ni la que 'ha escrit en Dicenta; pero que 'ls partidaris de la moral de pacotilla, no tindriam prou boca per ensalsarla, ni prou mans per aixecarla fins als núvols.

*
* *

¡Anomalías humanas!

Hi ha en aquest mon qui vol que s' acumuli en las iglesias tota la pompa externa convertintlas en verdaders teatros, y en cambi no passen per menos sino perque en los teatros hi senyorejin las austeritats de la moral mes exigent, propias de las iglesias.

Siguém justos y diguém:—Cada cosa al seu lloch. A la Iglesia la moral; al teatro l' art.

L' art que s' inspira en l' observació del natural; l' art que reproduheix al viu las lluytas de la vida y 'l combat de las humanas passions; l' art que té per expressió la sinceritat y per objectiu l' emoció; l' art sugestiu; l' art de *Juan José*.

Davant de aquestas obras que s' imposan ab sos quadros animats, verdaders trossos de vida palpitant transportats al escenari; ab la solidés magistral ab qu' están modelats sos personatjes, tots ells de carn y ossos, de sanch y nervis; ab l' encant de un llenguatge vigorós y pintoresch, fill directe del que brolla dels llabis del poble, sempre de un valor mes crescut que l' que jau enterrat en las columnas dels Diccionaris de las Academias; ab lo desarrollo impetuós de una passió amorosa que va desde 'l cego enamorament fins á la cega venjansa de un agravi; davant de aquestas obras tan humanas, tan genials, tan hermosas, los *tiquis-miquis* de una moral, per altra part molt discutible, han de ceder lo lloch á l' admiració y al aplauso.

Juan José interessa per la seva noblesa y pel seu infortuni; per ser una creació exhuberant de veritat y de vida; per son vigor dramátich soberá; per la poesia viril que 's desprén de sos actes y de sas paraulas.... ¿Per ventura preconisa una sola vegada las ventatjas del amancebament, del amor lliure? No: 's troba dintre del medi ambient en que viu, no com un cas subjecte á experimentació ética, sino com un element dramátich, ja que sols un drama passional y no una obra de tendencias mes ó moralisadoras s' ha proposat escriure 'l creador de tan admirable figura.

Admetent lo criteri dels que jutjan las obras escénicas á través del prisma de la moral acomodaticia, mereixerían ser desterradas de l' escena las creacions teatrals mes estupendas de totas las edats.

ARCALDE NOU, CANSÓ VELLA

MORALITAT
 BONA ADMINISTRACIÓ
 MOLTAS ECONOMÍAS
 POCHS CONCERTS
 PROU DESPILFAR
 Y
 MOLTA
 ENERGIÀ

—Senyor Arcalde, fixis bé en aquest programa, y no dormi.... ¡Ah! Y res de barcos. Prou feyna
 tindrà en arreglá 'l meu, que temps há que fá ayguas.

¿Cóm admetre, per exemple, la figura de *Fedra*, la dona casada, qu' en son histerisme, s' enamora apassionadament del fill del seu marit? ¿Hi ha res mes repugnant que l' incest?

Y no obstant *Fedra*, creació del teatro grech, ha atravesat victoriosa totas las civilisacions, y viu y viurá eternament, á despit de la seva evident immoralitat.

¿Qué no podríam dir del teatro de Lope de Vega y de Tirso de Molina, y aixó que aquests dos autors eran eclesiástichs?

Obras que prenen una situació ó un estat de cosas de moralitat mes ó menos discutible, no per fer l' apologia de la immoralitat, que aixó no 's pot admetre may, sino com á base de bellesa literaria, s' han d' admetre ab l' amplitud de miras, ab la sana tolerancia, que es síntoma de la verdadera cultura del poble que acut á aplaudir-las.

Juan José pertany á aquest número

Y digui lo que vulgui l' aygualida moixigateria, per lo que á mí toca, 'l día que vaig veurela representar, al experimentar las fruicions de la emoció intensa que produheix, no sé perque se 'm vá figurar que 'l meu esperit, apassionat de la bellesa y de la veritat, guanyava indulgencia plenaria.

P. DEL O.

L' ESPARVER

Llegint per tercera ó quarta vegada 'l discurs de despedida en que 'l senyor Rius y Badía va proposar la compra del *crucero*—oh narcótic poder de l' oratoria!—vaig adormirme com un tronch.

Y á continuació, vaig posarme á somiar.

**

L' estat major barceloní s' havia reunit en un saló, que á pesar de no serho, semblava 'l saló decent.

Concejals, ex-regidors, polítichs ab *establiment* obert, cacichs, homes influyents, gent que es ó aspira á ser alguna cosa... tothom era allí analisant, discutint, madurant y donant voltas al marvellós projecte del ex-arcalde.

En principi, l' idea 'ls entussiasmava y 'ls treya de quici.... ¡La compra d' un acorassat!.... ¡Una em-

presa que donaria lloch á tantas subastas, á tantas ordres de pago, á tants dictámens á propósit pera quedar *sobre la mesa*; fins potser á algun viatge á la bella Italia, terra de macarrons y cruceros en venda!.... ¡Quín cúmulo d' hermosas espectativas!....

De calor, de bons desitjos, d' incondicionals adhesions al projecte no 'n faltavan. Pero, 'l caixer ho feya notar ab una sinceritat abrumadora:

—Lo que falta son quartos.—

Y en lo que deya 'l caixer no hi havia la menor exageració. Las arcas estavan completament buydas;

las frontissas s' havian rovellat; las claus s' havian perdut... ¡Com que may servían!....

Los prohoms barceloníns no sabían com surtirse del apuro. Que 'l *crucero* s' havia de fer, aixó ni calia dirho. S' havia anat massa endavant, pera poguer retrocedir; s' havian rebut massa felicitacions de provincias; s' havia donat massa ressonancia á la cosa. ¿Qué dirían los pobles de Castilla y hasta 'ls del extranjer si ara Barcelona s' arronsava y, confessant que havia errat els comptes, desistia de tirar endavant un projecte rebut per tota l' Europa culta ab tantas mostrars d' aplauso?

En va 'ls regidors rumiavan combinacions; en va 'ls polítichs qu' encare pensan meditavan com y de quina manera podrian quedar com uns homes: las casas que fan *cruceros* tenen la mala costum de no fiar y era inútil intentar el pago ab láminas del Ajuntament ó proposar l' entrega de dos pesetas senmanals com se fa ab las máquines de cusir que 's compran á plassos.

Per fortuna un concejal va tenir una idea, qu' encare que un si es no es diabólica, deixava en bon lloch la formalitat y 'l patriotisme dels mantenedors del projecte.

—Ja que no hi ha diners pera comprar l' acorassat—digué 'l bon home,—fémnosel nosaltres mateixos.

—¿Ab qué?—preguntaren tots, encantats de l' ocurrencia, per mes que no atinessin d' ahont surtirían las missas.

—Ab los materials y trastos inútils que l' Ajuntament posseheix.—

¡Y tal!.... Fou com un raig de llum que iluminá las negruras d' aquella reunió fins llavors estéril.

FESTAS AL CAMP

Tot aixó va sense comissions ni programas.

¡Prou n' hi havia, gracias á Deu, de objectes arreconats en los magatzems de la casa de la vila.

Lo concejal iniciador explaná 'l projecte, y la proposició quedá aceptada per unanimitat. Lo primer acte de la junta va ser enviar á Madrid aquest telegrama urgent:

—«Acorassat va de debó: demá colocarem la primera pedra.»

Segurament volian dir la *primera fusta* ¡pero es tan difícil perdre una costum y esborrar un recort al qual tants brindis y tantas copas de xampany hi van units!

L' endemá 's comensaren efectivament las obras del gran barco. Totas las primeras materias

sortian dels dipósits municipals. Fustas procedents de las festas del centenari, planxas de la época de l' exposició, vigas del palau d' agricultura, ferros del de ciencias, restos de la famosa tanca de las fieras. Lo *crucero*, aixecat en la platja de la mar vella, comensava ja á semblar alguna cosa.

Traballanthi tothom y gracias al entusiasme que 'l pensament havia despertat, lo barco s' acabá en pochos días, y un diumenje, entre 'ls acorts de la banda de 'n Rodoreda y 'ls vivas de tots los burots y municipals, que havian abandonat el punt, d' ordre superior, pera anar allí á fer de poble, lo cruce-ro, batejat ab l' alegórich y armoniós nom de l' *Esparver*, fou llansat al aygua sense averías.

Los mals-de-cap sigueren llavors d' un' altra classe. ¿Quí 'l tripularia? ¿Quí 's cuydaria de portarlo á América?

Escamats y noticiosos del deplorable crédito de que disfrutava l' Ajuntament, cap mariner volia embarcars'hi: tothom—y segurament ho endavinavan—tení por de no cobrar.

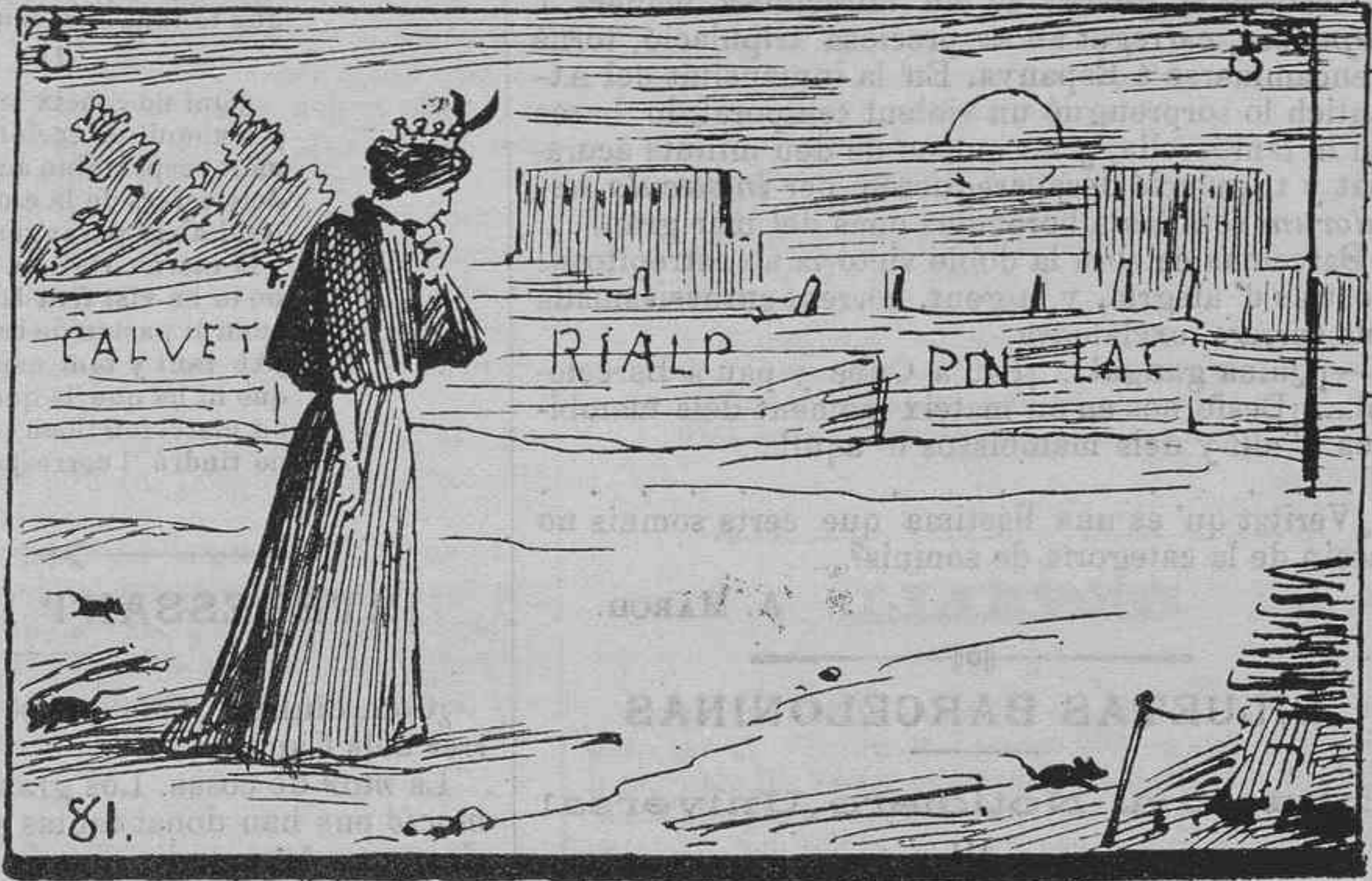
Al últim, cansats de bregar inútilment buscant els homes necessaris, lo regidor iniciador del projecte, acabá de completarlo d' aquesta manera:

—¿No som nosaltres los qu' hem fet el barco? Donchs tripulémló també nosaltres. Aixís, de la gloria que l' *Esparver* arreplegui, no n' haurém de donar part á ningú.—

Lo nou *crucero* s' omplí ab els regidors, arquitectos, inspectors, jefes de negociat... tot lo regiment de sangoneras que en la casa gran s' agita, y un día de bon vent y mar plana feu rumbo cap á Cuba.

Los insurrectes, al veure venir aquell barco de tan rara construcció, suposaren que 's tractava del *Laurada* ó 'l *Bermuda* ó un d' aquests vapors que 'ls portan socorros. S' acostaren á la platja; vejeren las caras dels tripulants, cregueren—¡naturalment!—qu' eran filibusteros com ells, y ab tanta confiança van posarse al alcans de las grapas del *Esparver*, que 'ls marinos del *crucero* barceloní, valentse dels sabres dels municipals y 'ls revolvers dels guardas de consums, no deixaren ni un mambí sensé, y allí

EXPOSICIÓ DE BELLAS ARTS
PINTURA

—¡Qué espantosa soledad!...

ESCULTURA

¡Y quéna alegría Eva!
Al últim la poma es seva.

morí en Maceo, allí morí en Gomez, en García, en Quintín Banderas, en Collazo, en Sanchez.... allí moriren tots.

Acabada la guerra de tan miraculosa manera, l'*Esparver*, carregat ab sa preciosa tripulació, torná á encaminarse á Espanya. En la immensitat del Atlántich lo sorprengué un violent temporal; lo barco feu la tamborella, y en menos de deu minuts acorassat y tripulació desaparegueren per *in saecula saeculorum* sota las alborotadas onas del mar gran.

Barcelona celebrá la doble victoria ab estrepitosas mostrás d'alegría, y la gent, corrent entussiasmada pels carrers, exclamava:

—¡Quína ganga!... ¡Pau á Cuba y pau á Barcelona!... ¡Desfernos en un mateix moment dels mambissos d' allí y dels mambissos d' aquí!...

¿Veritat qu' es una llástima que certs somnis no passin de la categoría de somnis?....

A. MARCH.

||o||

SILUETAS BARCELONINAS

Imitació al Noticiero Universal

III

La llum va veure á Girona,
y de la immortal ciutat
lo nom ilustre ha portat
desde que es á Barcelona.
Un tocayo seu, aquí,
vol disputarli la gloria
y per sortí ab sa caboria

dona sessions de violí;
mes sa fal-lera es molt vana
puig may eclipsar podrá
lo nom d' aquest ciudadá
que te tant crit com galvana.

IV

¿Qui no coneix lo afamat
y tranquil coleccionista
molt respectable accionista
dels cerers de la ciutat?
¿Qui ab lo paraygua á la má
y la eterna rialleta
no lo ha vist fent la brometa
quan li parlan de casá?
¿Ab tant y tant monument
que hi ha que 'ls que son adalt
no mereixen lloch tan alt
no tindrà 'l corresponsent?

TÓFUL RUSCA.

INTERESSANT INFORMACIÓ

¿Cóm diuhen? ¿Que qué se sab del atentat del carrer dels Cambis?

La *mar* de cosas. Los grans periódichs d'*informació* ens han donat tantas y tan estupendas noticias, que 's pot dir que ja casi no queda res per averiguar.

Perque se 'n fassin cárrech, vagin llegint lo que dels principals *diarios de la noche* extracto; no hi trech ni afegeixo res.

Diu un d' ells:

«Ahir va ser detingut un subjecte del qual s' es-

INDUSTRIALS CATALANS

PERE M. SANCRISTÓFOL
NOTABLE ARTISTA MANYÁ

»peran importants revelacions. Es un home alt com
»un Sant Pau y calvo com un Sant Pere. Porta uns
»pantalons de quadros una mica enflagarsats de baix
»y una gorra negra ab visera blanca.

»En lo moment de detenirlo se li va trobar una
»capsa de cerillas ab onze mistos. S' assegura que la
»capsa era de las de Valencia; pero sobre aixó no
»podém dir res de cert, porque 's guarda sobre
»aquest extrém impenetrable reserva.»

—«Ampliant las noticias que ahir vam adelantar,
»devém dir que la dona de quina captura parlavam
»no era dona sino home, y no va ser detinguda al
»dematí sino á la tarde, ni vivia al carrer del Gall
»sino al del Tigre, ni estava domiciliada á Sans sino
»á Barcelona.

»Fora d' aixó, tot lo demás sembla qu' es vritat,
»encare que no 'n responém, porque probablement
»haurém de rectificarlo.»

—«L' home dels pantalons de quadros de que par-
»lém més amunt, ha sigut posat en llibertat, per no
»resultar res contra ell. Pareix que la capsa de mis-
»tos era de Tarazona y no Valencia, y en quant al
»fet de portarhi onze cerillas—que per cert 's diu
»qu' eran dotze—no se li atribueix cap impor-
»tancia.»

Un altre diari:

«Aquest dematí s' han practicat numerosos regis-
»tres domiciliaris, que s' espera donarán molta llum.

«En un d' ells ha sigut sorpresa una dona que pe-
»lava patatas y que parla ab accent francès molt pro-
»nunciat, si bé 's creu qu' es filla de Torredembarra.

«Los agents de l' autoritat que l' han detinguda
»s' han incautat dels tubérculs, pelats y sense pelar,
»y ho han conduhit tot plegat al govern civil passant
»pel carrer del Carme, Portaferrija, Plassa Nova,
»Corribia, Tapineria, Plassa del Angel, Argenteria,
»Plassa de Santa María, Espaseria y Plassa de Pala-
»cio. «Pels carrers, era molta la gent que se 'ls mi-
»rava.»

—«L' actiu inspector senyor Gómez ha sortit á la
»una de las oficinas de Vigilancia. A las dugas ha
»tornat á entrarhi, á las tres n' ha tornat á sortir, á
»las quatre hi ha tornat á entrar y á las cinch, can-
»sats d' esperarnos á la porta y extranyats de la se-
»va tardansa en tornar al carrer, hem fet algunas
»averiguacions y hem sapigut que realment era á din-
»tre y al preguntar perquè, 'ns han assegurat qu'
»era á dintré porque encare no havia sortit.»

Un altre diari, y prou:
—«Se 'ns diu per qui pot saberho que avuy serán
»posats en llibertat alguns dels detinguts ahir, y que
»en cambi serán detinguts alguns dels que ahir van
»ser posats en llibertat.»

—«Lo fiscal senyor N. ha tingut una conferencia
»ab lo jutje senyor D. La entrevista durá un' hora
»vintitres minuts y nou segons. Per més que no ho
»sabém de cert, tenim motius per sospitar qu' en la
»conferencia 's parlá del horrible atentat comés l' al-
»tre diumenje.»

¡Eh!... ¿Qué 'ls ne sembla d' aquest ramellet? ¿Que
aixó es rifarse al públich, que aquí no hi ha més que
fullaraca y que per donar noticias com aquestas no
cal la pena de sucuar la ploma?

Pues, fills, no sé que dils'hi. Aixó es lo més inte-
ressant que 'ns donan los grans diaris d' informa-
ció. Casi tot es copiat al peu de la lletra.

MATÍAS BONAFÉ.

MARINA

Qu' espléndida es la nit! En vaga calma
reposa 'l mar; la lluna riallera,

com un fanal sospesa en l' ample volta,
ab son ruixat de llum l' aygua plateja.
En l' horizó, la nit ab sos misteris,
de cap á cap extén sa negra vesta.
Com un monstre dantesch, per l' altra banda,
voltat de sombras, Montjuich s' aixeca;
y allá en lo fondo port, entre la boyra,
vacilan los llumets en las entenas,
fent tremolar confosas damunt l' aygua
las siluetas de cordas, pals y vergas....

Per la maror y per l' oreig gronxadas,
capusant y cobrintse de brumera,
un esbart de barquetas pescadoras
ab las velas tirantas, balandrejan,
y 'l ventijol s' endú las veus d' «¡oh, issa!»
que al aixecar las xarxas plenas, llensan
los pescadors ardots que mar enfora
ab l' ona están bregant per la existencia.

QUIMET.

LLIBRES

HISTORIAS Y TRADICIONES. *Libro de excursiones y recuerdos*, per D. VÍCTOR BALAGUER.—Una altre á la llista. L' incansable D. Víctor no cessa de produhir. Lo títul de las obras que porta donadas á l' estampa forman ja un llarch catálech que abona sa pasmosa laboriositat, son entusiasme ardent pel cultiu de las bellas lletres.

En *Historias y Tradiciones* se tractan assumptos de Catalunya y de fora. Lo *Trovador de Montserrat* amant com el qui més puga serho de la terra que 'l vejé náixer, no desdenya, com fan altres, las bellesas de las demás regions espanyolas.

En la colecció que tenim á la vista inaugura la serie de narracions la titulada *Medina la del Campo* y la tancan las que portan l' epigrafe de *El cuento del Cid* y *La cuesta de la Reina*, castellanas las dos primeras y granadina l' última. Las cinch que van compresas entre las que portém citadas son genuinament catalanas conforme ho indican sos títuls: *La danza de las morraixas*, *La Cartuja de Montalegre*, *Sitjes la blanca* y *El Castillo de la Selva*.

En tots aquests treballs hi brilla l' istil peculiar del senyor Balaguer, vigorós, noble, plé d' efusions románticas, dignas de un gran poeta, y de un amant fervorós de nostre patria.

ALTRES PRODUCCIONS REBUDAS.—HISTORIA NATURAL de ODÓN DE BUEN.—Los quaderns VIII y IX continuan tractant de *Geologia* y comprenen respectivament las següents especialitats: *Movimientos continentales y terremotos* y *Volcanes y Gesieres*. Tant en l' un com en l' altre ilustran lo text un bon número d' excelents grabats.

OVELLA DESCARRIADA.—*Poema en dos cants* de D. Lluís Suñer Casademunt.—Es una obra ben concebuda y que denota en son autor marcada facilitat eo l' art de la versificació.

LOS ENCANTS DE SANT ANTONI.—Sainete lirich en un acte, original de D. JOSEPH M.ª PONS, música de Don MODEST FERRER, estrenat ab gran éxit en lo *Teatro de Novedats*.

RATA SABIA.

FOTOGRAFÍA CATÓDICA

Gracias al impuls continuo
y progressiu de la ciencia
ja podrém d' aquí endavant
fotografiáns la ossamenta.

Lo que dupto que s' inventi
es retratar las conciencias;
y si 's logrés ¡verge Santa!
que 'n surtirian de negras.

M. BADIA.

JUAN JOSÉ, CELEBRAT DRAMA DE JOAQUIM DICENTA
TIPOS Y ESCENAS

ROSA

TOÑUELA

SRA. ISIDRA

ANDRÉS

JUAN JOSÉ Y EL CANO (Acte III. Escena IV.)
—¡A ver!... ¡que yo lo vea!... ¿Dónde lo dice?

LIRICH

Juan José ha monopolisat durant tota la setmana l'escenari del Teatre Lirich.

L'impressió que ha produhit aquesta obra correspon a la que va produhir a Madrid al ser estrenada y en los teatros d'Espanya ahont s'ha representat. Es un drama masclé, sobre'l qual expressém la nostra opinió en la secció de Crónica del present número.

L'execució molt ajustada. No obstant, voldriam veure a la Srta. Cobeña millor identificada ab lo personatge. Lo senyor Thuillier representa'l de protagonista ab molta fogositat, pero la seva figura li fá traició: es poca mestre de casas. Los qu'están bé de debó distingintse per la seva naturalitat, son la Srta. Suárez y'l Sr. Balaguer, que forman una parella deliciosa. Notable'l Sr. Vallés, en son epissódich paper de presidari.

Però de totes maneres, com l'obra es d'aquelles qu'elles mateixas se portan l'oli, los actors per no agradar, casi haurian de ferho expressament, lo qual no succeheix ni molt menos, al contrari: tots hi posan los seus cinch sentits, resultant un conjunt molt agradable.

TIVOLI

La nova companyia calificada com la millor de la que's dedica al género chico ha lograt atreure al espayó teatre una concurrencia extraordinaria y ferse objecte de grans aplausos.

En la funció inaugural se distingiren notablement las senyoras Montes y Arana, que cantaren respectivament *El lucero del alba* y *El duo de la Africana*, y aixís com los actors Romea, Rossell y Moncayo, que cada hù dintre dels medis de que disposa proporcionaren al públich ocasións sobradas de ferse un bon panxó de riure.

Ara sols falta que de quant en quant se posi alguna de las obretas novas que la companyia té anunciadas, y no hi ha dupte que'l Tivoli continuarà sent un dels teatros que's veurán mes favorecuts durant la present temporada d'estiu.

NOVEDATS

El Judío polaco es un melodrama enginyós, degut als famosos escriptors Erckmann-Chatrian, del qual va ser tret l'argument de la popular sarsuela *La Tempesta*.

L'obra tingué una execució no mes que regular.

... Ab la comedia de Moreto *El lindo D. Diego*, que no es de las millors del poeta, feren gala de molta discreció la Srta. Guerrero y'l Sr. Sanchez Ortega, encarregat del paper de protagonista.

... Per la nit de ahir estava anunciat l'estreno del drama de'n Feliu y Codina *Maria del Carmen*, estrenat ab tant éxit durant l'última temporada d'hivern, en lo Teatre español de Madrid.

La mateixa nit havia d'estrenarse al Lirich la comedia *Libre-cambio*. L'esperit de competencia que mou a dos empresas a posar obras novas en un mateix dia no pot ser favorable a cap d'ellas, ni molt menos pot complaure a aquella numerosa part del públich amiga d'assistir a las primeras representacions. L'època dels Liceistas y Crusados ha passat a la historia... Ja casi no's coneix ni aquella passió ardent que animava avants als partits politichs... ¿y's pretén ara que'ls espectadors se divideixin en partidaris de la María y partidaris de'n Mario?

Als que tal pretenen, perdóna'ls Talía, que no saben lo que's fan!

JUAN JOSÉ Y ROSA (Final de l'obra.)
—Pero ¿qué silencio es el suyo? ¿qué es esto?... ¡Esto es la muerte!

ELDORADO

Lo concert donat diumenje per la societat coral *Catalunya nova* baix la direcció del mestre Morera, alcançá un éxit molt satisfactori, sent aplaudidas totes las pessas del programa degudas á Clavé, Mendelsson y Schumann.

Las dos cansons catalanas *Sant Ramón de Penyafort* y *Lo comte Arnau*, hábilment armonisadas pel mestre Morera, produhiren un efecte extraordinari y tingueren de ser repetidas, entre 'ls aplausos entussiastas de la concurrència.

Demá comensará á funcionar en aquest teatro la companyia gimnástica, acrobática y mímica procedent del *Circo de Parish* de Madrit y dirigida per Hugo Herzog. — A falta de Circo Equèstre, l' art dels equilibris y de las cabriolas, trobará en lo Teatro de Catalunya un refugi, augmentant la varietat dels espectacles que 's donan actualment á Barcelona.

GRAN-VIA

La Sofia Romero continua sent la *great attraction* de aquest teatro. En totes las obras que posa en escena se distingeix com ella sola sab ferho, especialment en l' opereta titulada *La Juanita*.

Per la nit de demá está anunciat l' estreno de l' opereta bufa en dos actes: *El príncipe heredero*.

JARDÍ ESPANYOL

Las erradas del papá es un arreglo fet ab enginy y bon coneixement dels efectes escénichs per en Conrat Colomer. Esperan en una casa á un criat y al nuvi de la senyoreta, y prenen l' un per l' altre, donant lloch aquesta equivocació á una serie d' escenas molt divertidas.

Acaban de aumentar los atractius de aquesta obreta tres ó quatre pessas de música senzilla, fácil y adequada á las situaciones culminants de l' obra, degudas al mestre Pérez Aguirre. Entre ellas sobressurt un waltz molt garbós.

Ab los *Banyes de mar* dels Srs. Casademunt y Ribera, lo públich passá un rato distret y 'ls autors obtingueren molts aplausos.

N. N. N.

AMOROSA

á C. F.

Deu vos dó, senyora mia,
quant demano pera mí;
que si ell volgués escoltarme,
desde 'l día que us he vist,
quan per vostras delicadas
gracias encegat estich,
no foreu sols soberana
del cor que bat en mon pit,
sino senyora y majora
de lo que 's forja el desitj,
y lo desitj, quan s' imposa,
mesura es que no te fi.
Só un de tants dels que 'us pretenen
pera fervos de marit,
qu' es l' ofici que més cuadra
á qui enamorat y humil,
no te en son cor glatits falsos,
ni en son cap pensaments ruins.
Fa molt temps que us vaig darrera
endressantvos mos sospirs,
com cá que lladra á la lluna
sense treuren cap profit.
Ja la hora n' es arribada
que deu aula als meus fatichs,
ja que per ser tan hermosa
per forsa haveu de tenir
pera dirme *no*, franquesa,
noblesa pera dir *si*.
No retardeu la resposta
que us demano, puig es trist
que 'ls días passin debades
pera vos y pera mí,
malgastant aquesta ufana
da los vostres anys gentils,
que en tota vostra persona
hi escau tant bé y tan bonich,
que jo, Adam, veig en vos l' Eva
que 'm fá del mon Paradis.

Penseu que las gracias totes
qu' en vos Deu ha recullit
pera que l' home adorantvos
caygui á vostres peus sumís,
admirant sa alta sabiesa,
se mustigarán al fi,
com se marceixen las rosas
dels vergers passat l' istiu.
Penséu que la caballera
que se us desfá en daurats fils,
cad' un prou per dar mil voltas
á vostre cor vincladis,
se tornarà aviat de plata
fentvos aburrir l' espill,
que si be us diu sou hermosa,
millor que jo no os ho diu.
Vostra cara envellutada
será prompte pergami,
com las cubertas dels llibres
que á estudi passen los nins,
y enhorabona aquests fossin,
senyora, los nostres fills,
y en ells llegir los hi fessiu
l' amor del vostre marit.
Sé que per los ulls blavosos
que tant me fan perterir,
puig en no mirantme 'm sembla,
per lo apesarat que visch,
que sia un bort en la terra
y 'l sol no llú pera mí;
de los vostres ulls, senyora,
sé que 'n surten raigs divins
com albas y celistias
y crepúsculs del matí,
y á no tardar, tals bellesas
perdrán tot lo seu encís,
á mida qu' en ells s' hi estengui
dels anys la terrible nit;
que també se 'n va á la posta
lo sol en los jorns d' Abril.
Cuytéu, doneume resposta,
no gosen fentme glatir;
proheu que, com vostra cara,
hermós també 'l cor teníu;
puig ben bé podria dirse
si no fos per cert aixís,
que es la vostra real bellesa
la del maligne esperit.
Si volguessiu garantias
puch donárvosen á mils;
demaneu lo que bé us sembli
de miradas y sospirs,
puig, com fins ara, senyora,
cap mes dona m' ha rendit,
conteu si 'n tindré abundancia
pera vos y 'ls nostres fills.
Senyora, encare som joves,
mal m' está 'l dirho, y bonichs,
mes no os refieu pas massa
del temps que us falta d' istiu,
perque 'l bon temps aviat corre,
se marceixen los jardins,
las fullas cauben dels arbres,
los aucells fugen dels nius
glassats per las neus primeras,
y al venir días aixís,
sens uns ulls que 'ns aconhortin,
sens un amorós camí,
lo viure solet, senyora,
en aquest mon es tan trist!

SIMÓN ALSINA Y CLOS.

L' arcalde interí, Sr. Nadal, ja ho es efectiu, ab tots los ets y uts y requisits necessaris á tant elevada autoritat. De Madrit li ha vingut lo nomenclament.

Un taurómaco deya:

—Ja li han donat l' alternativa.

Y un altre afegia:

—Ja pot matar.

Programa del arcalde nou:

Anar passant y adorant.

Adorant las ordres emanadas del hereu Pantorrillas.

La Junta de propietaris de la vila de Gracia, dias enrera vá obsequiar ab un ápat succulent al diputat pel districte de las Aforas S. M. François de Borbón, *roi de la France xique*.

Als postres van pronunciarse brindis entussiasistas per qué dirían?

¡Pel triunfo de la moralitat!

Ja 's coneix que 'ls comensals eran de *Gracia*.

Y á propòsit del pisolabis.

En certa manera, ni 'ls que van donarlo, ni 'ls que 'l van admetre l' havían de pagar.

Al fondista podían dirli:

—Presenti 'l compte, de part nostra, á D. Arturo Satorcada.

Rahó sobrada hi havia per ferho aixís.

¿No signé 'l Sr. Satorcada qui vá satsifer lo dinar de tots los interventors del districte que donaren l' acta á n' en Borbón y Castellví?

Donchs un dinar mes ó menos no havia de venir d' aquí, sobre tot haventse donat ab lo sol y únich objecte de brindar... pel triunfo de la moral.

Lo célebre actor italiá Ernest Rossi se pot dir que ha mort sobre l' escena que ab tanta gloria havia vingut trepitjant per espay de prop de mitj siglo.

Sobre la escena va sentir los dolorosos efectes de un formidable atach cardíach.

Se trobava á la ciutat de Odessa, representant lo *Rey Lear* de Shakespeare, la seva obra predilecta en l' últim período de sa vida artística. Tot justament l' atach li sobrevingué en una de las situacions mes patéticas del drama. Se portá las mans al cor, pesá 'ls ulls en blanch y llansá alguns gemechs desgarradors. Y 'l públich prenent per ficció lo qu' era realitat, estallá en una salva de aplausos atronadors, convertintse aquell entussiasme en un sentiment de fonda compassió, al veure que l' artista era retirat de la escena, ferit de mort.

¡Qui havia de dirli al insigne Rossi, que fins morint alcansaría 'ls aplausos de la multitud!

Llegeixo:

«En la casa número 7 de la calle de San Marcos (Madrid) se ha desarrollado esta madrugada un crimen.

»Un jóven estudiante en un acceso de locura *motivado por los continuos estudios*, mató á su patrona, hiriendo gravemente á un hijo de ésta.»

Costa molt de comprendre com l' excessiu amor al estudi puga produhir la locura assassina.

A no ser que l' estudiant cursés anatomía y prengués á la seva patrona per un mort.

Datos dignes de ser coneguts:

Lo govern per la seguretat y vigilancia de tots los espanyols gasta anualment: 4.264,779 pessetas.

De aquesta suma destina á la seguretat y vigilancia de Madrid la cantitat de 2.182,805 pessetas, mes de la meytat del total.

Barcelona no disposa mes que de 169 agents d' ordre públich, dels quals una bona part apenas si prestan servey actiu.

LO DESERT DE LA PLASSA DE CATALUNYA

DE DIA. — Un sol despiadat que us deixa tot liquidat.

DE NIT. — Una veu que us crida: «¡Alto! Dineros ó la vida!»

EXPOSICIÓ DE BELLAS ARTS

¡Pobreta! Miréu al fi
de quin modo l' han posada....
¡Quí li havia de dí aixó!
¡Tan jove y tan desgraciada!

Madrid en cambi te un contingent de 1,521 individus de policia.

Aquests datos son mes que suficients per explicar la situació d' Espanya en tot quant se relaciona ab l' administració pública.

Madrid viu al peu de l' olla del pressupost: los madrilenys son sempre 'ls primers en ficarhi la cullera, y com es molt natural se 'n portan tota la flor del caldo.

Y en quant als provincians.... ¡qué 'ls reventi una bomba!

També 'l *Rat penat* de Valencia te la mateixa costum que 'ls *Jochs Florals* de Barcelona, de nombrar *quiscún any* per sos certámens literaris un mantenedor foraster.

Aquest any ha nombrat á n' en Silvela, 'l *de la daga florentina*.

En una cosa 's diferencian los rat-penatistas valencians dels nostres floralistas.

Aquests no solen nombrar á cap foraster que no sigui regionalista convensut.

En cambi 'ls valencians fan la tría entre 'ls per-

sonatjes mes caracterisats de la política madrilenya havent antecedit á n' en Silvela en Pí y Margall, en Canalejas y en Nocedal.

Davant de aquesta disparitat de criteri y sense que tractém de determinar qui obra millor, s' imposa aquella coneguda frasse catalana que diu:

—Cada hú per allá ahont l' enfla.

La qüestió de la compra dels terrenos procedents del derruit convent de Jerusalém, ab l' excusa de aixamplar la plassa-mercat de la Boqueria, ha trobat, segons sembla, impugnadors resoltos dintre de la comissió de Hisenda del Ajuntament.

No obstant, precisa no dormir-se... sobre las fullas de col (y no dich sobre 'ls llorers, porque malehida la gloria que la citada compra reportaria als que l' autorisessin.)

Precisa no dormir-se sobre las fullas de col, evitant que la ciutat de Barcelona gastí una suma considerable en la reforma innecessaria y dispendiosa de un mercat destinat á desapareixer.

Si algú ha pogut fer certes combinacions contraries als interessos de la Pubilla, es de creure que 'l nou arcalde, sabrá deixarlas frustradas.

Encare que 's digui Nadal, bó será que per tirar á terra certs disbarats adopti l' apellido de *Ná-baix*.

Y com deya aquell polach:—*Qui li piqui que s' ho rasqui*.

La lley provincial autorisa á las Diputacions pera procedir al nomenclament de sos empleats.

Pero, á pesar de que la lley no posa limitació de cap classe á aquesta facultat de las corporacions provincials, s' ha publicat ab fetxa de 20 de maig últim, una Real Ordre prevenint que á tota provisió de plassas vacants en las Diputacions, haurá de procedir autorisació del Ministeri.

De aixó á dir lo govern: —En lo successiu jo 'm cuidaré de provehirvos d' empleats, no hi va mes que un pas.

L' empleomania madrilenya es com la pudó: per tot se fica.

Poch temps haurá estat á Barcelona, 'l Sr. Hinojosa. A penas si n' haurá tingut per escalfar la cadira del govern civil.

No li faltan mes que uns quants dias y adquirirá l' aptitud legal pera desempenyar un alt empleo en lo ministeri de la gobernació.

Sentím de veras que se 'n vaji.

¡Saben per qué?

Perque, segons diuen, es persona molt entesa en Dret romá, y 'ns hauria agradat veure, si en época d' eleccions, hauria demostrat coneixer ab la mateixa perfecció lo *Dret electoral*.

¡Quí reemplaçarà al Sr. Hinojosa?

S' assegura que havent sigut consultats los gobernadors de distintas provincias, sobre si estavan disposats á venir, la majoria d' ells han arrufat el nas.

Algún periódich insinua la noticia de que 'l càrrech será conferit á D. Pere Antón Torres.

No está mal. Lo Sr. Torres, que á ratos perduts cultiva l' art dramátich, es autor de una obra titulada: *Mestre Jordi*.

Y ara, per Déu, no siguin maliciosos: no 'm diguin pas que ja comensan á véureli l' orella.

Lo *Niu guerrer* ha de unir una nova obra caritativa, á las moltas que porta ja realizadas.

Lo passat diumenje organisa una cabalgata que sortí á postular pels principals carrers de Barcelona.

La cantitat que recullí destinada á socorre á las

víctimas de la bomba del Carrer de Cambis nous, excedeix de 3,000 pessetas.
 ¡Un aplauso al Niu guerrer!

En un periódich francés recullo 'ls següents datos curiosos referents á la tarifa dels emoluments qu' en plena Edat mitja percibía 'l butxí segons la naturalesa del seu variat treball.

Llegeixinlos que son curiosos:

«Per coure á un criminal en oli, 48 franchs.—Per esquarterarlo de viu en viu, 30.—Per llevarli 'l cap, 20.—Per rómpreli després los ossos, 10.—Per posar lo seu cap á la punta de una pica, 10.—Per penjar á un delinqüent, 20.—Per enterrar son cos, 2.—Per empalar á un home viu, 24.—Per cremar viva á una bruixa, 28.—Per escorxar á un home viu, 28.—Per ofegar á un infanticida ficat dintre de un sach, 24.—Per tirar al carrer á un suicida, 20.—Per donar torment, 4.—Per aplicar lo torment del torn, 2.—Per lo dels borceguíns, 4.—Per posar á una persona á la picota, 4.—Per marcarlo ab un ferro ruent, 10.—Per tallarli llengua, orelles y nas, 10.

Aquesta tarifa indica lo molt divertits que havían de ser aquells ditxosos temps, dolsos com lo cabell d' àngel y mes mansos que un remat de tendres anyellets.

La professó de la Barceloneta se celebrá l' últim dilluns.

Se desistí d' efectuarla 'l diumenje, com sembla qu' era natural tractantse de un barri essencialment treballador, en vista de que 'l diumenje hi havia toros... y ¡amigo! primer es en Guerrita que tot.

Y encare dirán alló de que «de día en día aumentan los sentimientos religiosos de nuestro, pueblo, etc., etc., etc.

Y á propòsit del un día famós Guerrita.

Si en todas las corridas ha de treballar com en l' última de Barcelona, ja 's pot tallar la *coleta* quan vulgui.

Caballers: ¡y quina transformació no s' ha operat en lo *divo* de la tauromaquia!...

No sembla sino que 's presenti á la plassa carregat ab tot lo pes dels quartos que ha guanyat desde que fa de torero, y ab la por de que una banya li esbotzi la talega.

Res: un nou exemple de un final de guerra per l' istil de las que acostuma á acabar l' héroe de Sagunto.

En un poble del interior d' Espanya, 'l secretari del Ajuntament, en lloch de V. B. (Visto bueno), va posar al peu de un document B. V.

Al veure'ho l' arcalde, en un rante de superioritat, en lloch de la seva firma, escrigué al peu de las inicials las dos paraulas següents:

Baliente Vurro.

A LO INSERTAT EN L' ULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA.—*En-so-pe-ga-de ta.*
- 2.ª Id. 2.ª.—*Es-pa-lli-ssu-da.*
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Una poma per la sed.*

4.ª INTRÍNGULIS.—*Aurelio.*

5.ª GEROGLÍFICH.—*Val més pecar per carta de més que per carta de menos.*

XARADA

I

—Oh! ¡Qué veig! ¿Vosté per 'quí senyora donya Manuela?

—*Tercia*, señora; ¿que tal?

—Yo, per ara ya estoy buena.

¿Y vostés están bons tots?

¿Cómo vá 'l señor Quimenas?

—¡Mal! ¡¡Malísimo!! ¡¡¡Muy mal!!!

—Donchs, y aixó? Digui ¿ca tieno?

—Tiene un agudo dolor

que ni respirar le deja.

—Ya! Y habrá venido aquí

cuarta tomar aguas buenas.

Pro; no tenía este mal

AYGUAS DE BARCELONA

Ja que 'l batlle no se 'n cuyda,
 me 'n vaig á fé analizarlas:
 en qüestions de matar gent,
 no vull que 'm puguin fer cárrechs.

ARTISTAS DE CARRERÓ

L' home gran toca que toca,
lo baylet vinga fer esas....

Y así se pasa la vida
y així se guanyan las bessas.

quant jo estava *quart Dos-terça*
quarta y eram molt vehins,
(sino qu' ho eram pe'l darrera).
—Le vino de un sofocón....
—¿Que li va *quinta* algún quiefa?
—No; por un cruel regidor,
que emperrado en gran manera....
—¿Va darli la *demisión*?
—Tres. Ya ve usté cuanta pena.
Soy muy *total*.

—Be 's veu prou
que la *prima-dos-tercera*
quart la persegueix. *Ca haser*.
Tirisho *quarta* l' esquena.

ESCOLÁ VILAFRANQUÍ.

II

Una *dos-tres* molt *tres-terça*,
qu' es de *Prima-dos-tercera*,
crida que *dos-tres* lo peix,
y 'l ven sempre molt *primera*.

JOAN B. MIRÓ.

TRENCA-CLOSCAS

TOMASA VEILER NINE
PRAT

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas lo
títul de una targeta.

MAGÍ TROMPA.

MUDANSA

—¡Com crema aquesta *total*!
—Es que ha estat al *tot*, Pasqual

JUMERA.

AUCELLET NUMÉRICH

3 4 7 3 4	Poble catalá.
3 1 2 2	Carrer de Barcelona.
3 4 7	Part del cos humá.
3 6 7 1	Carrer de Barcelona.
1 2 5 1 7	Nom d' home.
1 5 6 2 2 1	Carrer de Barcelona.
1 2 3 4 5 6 7	Poble catalá.
3 1 7 7 6 7 1	Carrer de Barcelona.
1 2 6 2 2 1	Poble catalá.

M. BORONAT.

GEROGLIFICH

A
•
A
I
:
X
A

LLUS.

Antoni Lopez, editor. Rambla del Mitj, 20

A. Lopez Robert, impresor, Asalto 63.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibrería Espanyola, Barcelona, Correu: Apartat número 2.

ÚLTIMA OBRA DEL FESTIU Y POPULAR C. GUMÁ

BLANCHS Y NEGRES

Ilustrada per M. Moliné

Se ven á 2 ralets per tot arreu.

Obra nueva de
A. Larrubiera

CAMINO DEL PECADO

Un tomo 16.º encuadernado
en tela Ptas. 2.

OBRA PÓSTUMA

DOTZENA DE FRARE

PER FREDERICH SOLER (SERAFÍ PITARRA)

Preu 2 pessetas. | Colecció de qüentos ilustrats per M. Moliné. | Preu 2 pessetas.

José Miró Folguera

EL RATONCITO

Precio 2 pesetas.

CUENTOS DE COLORES

EN PROSA Y VERSO CON UN SINNÚMERO DE MONOS

Ptas. 3'50.

PENSAMENTS

EN VERS

ORIGINALS DE ALBERT LLANAS

Ilustracions de Modest Urgell

Preu 2 rals.

ROME

Emile

Zalá

Ptas. 4

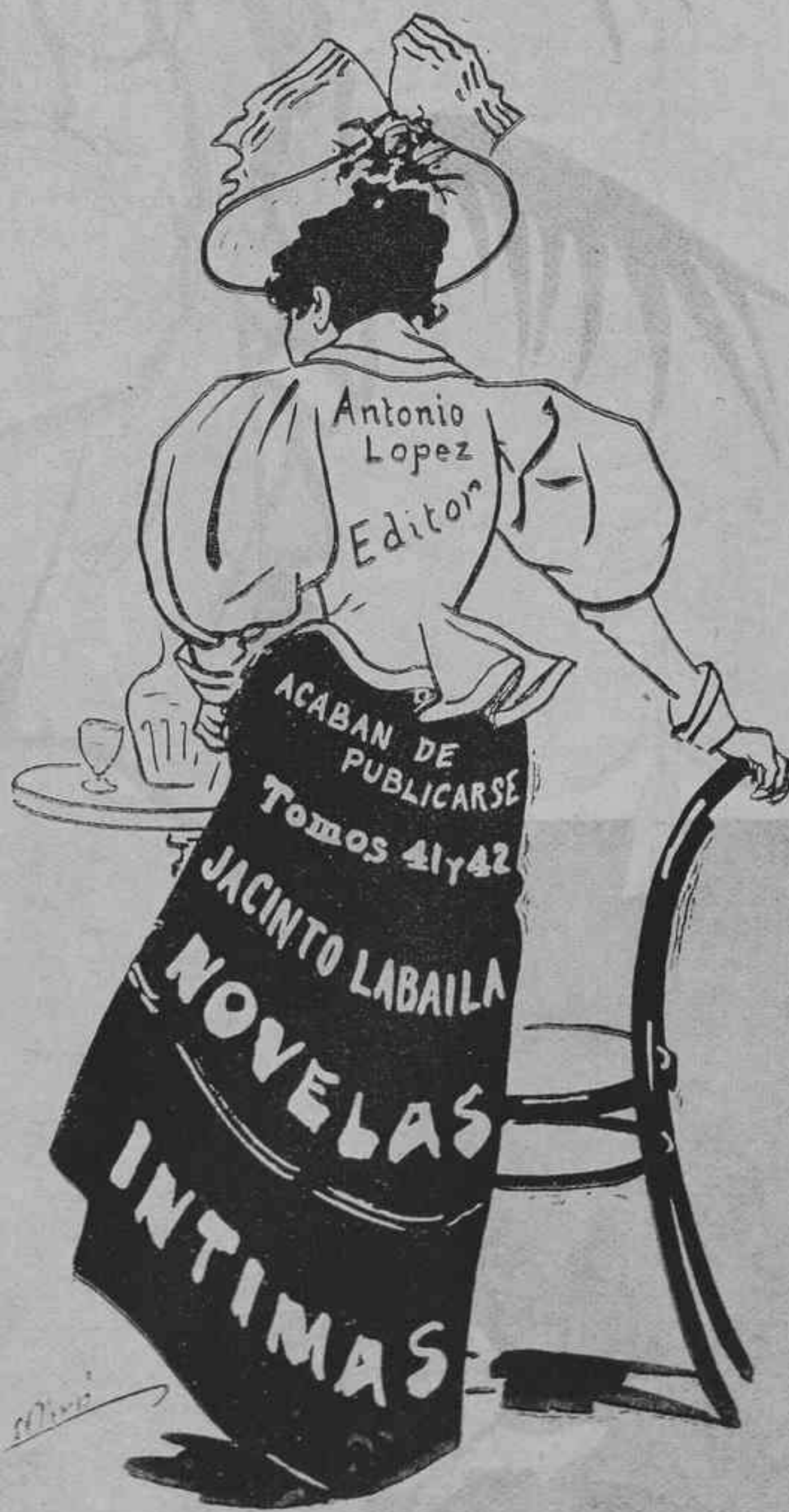
AVISO INTERESANTE

La próxima semana aparecerá el
album de 24 láminas al cromo

PRESBITERÍAS

por WERTHER

COLECCIÓN DIAMANTE

Precio de cada tomo 2 reales.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de ditas obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, no remetent ademés 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebairas.

QUADROS DOMÈSTICHS (per MARIANO FOIX.)

ELLA:—¡Si una pogués casarse dugas vegadas!
 ELL:—¡Si un pogués descasarse siquiera una!

Mariano Foix
 96